

Lohkehtæjjide

Guktie nasjovnale pryövenassh nåhtadidh goh dírrege lierehtæmman?

Nasjovnale pryövenassh goh dirrege lierehtæmman

Vuarjasjimme lierehtæmman lea biävnesch nåhtadidh dov learohki bijre juktie lohkehtimmiem sjiehtedidh, jïh dejtie raerieh vedtedh geajnoen bijre guhkiebasse. Doh illedahkh nasjovnale pryövenassijste maehtieh daan åssjelasse åtnasovvedh dastegh dejtie joekehte jïh vijriesåbpoe lohkehtimmesne nåhtede.

Daesnie naan raerieh åadtjoeh guktie maahtah illedahkigujmie nasjovnale pryövenassijste vijriesåbpoe barkedh juktie lierehtimmiem eevtjedh.

Faaktah nasjovnale pryövenassi bijre

Nasjovnale pryövenassh

- akte daesnie-jïh daelievuarjasjimmie mij edtja lierehtimmiem eevtjedh
- biävnesch vedtieh learohki vihkielommes maehtelesvoeti bijre lohkemisnie jïh ryöknemisnie faagi dåaresth, jïh bieline eengelskefaageste
- tjaktjege dorjesuvvieh 5., 8. jïh 9. daltesasse
- dovne aelhkie, gaskoeh jïh geerve laavenjassh utnieh
- leah joekehts goerehtallemepryövenassijste gusnie ajve aelhkie laavenjassh
- evtiesuvvieh faagebyjresijstie laavenjostosne Ööhpehtimmiedirektovratine
- gäävnesieh lohkemisnie saemien gielesne tjaktjen 2012 raejeste

Orre nuepieh dan vijriesåbpoe barkose

Daelie nuepiem åtnah vielie biävnesch åadtjodh dov learohkedåehkien illedahki bijre verkebe goh aarebi. Aajkoe lea datne ånnetji mænngan learohkh pryövenasside tjirrehtamme, maahtah illedahkide nåhtadidh juktie lohkehtimmiem sjiehtedidh, jïh learohkide jïh eejtegidie illedahki bijre bievnedh. PAS'esne datne sijhth varke tjirrehtimmien mænngan aktem aelhkie joekehtimmiedirregem åadtjodh goh akte ryöknemeaarke, mij datnem beavna daan bijre:

- maam fierhte laavenjasse möölie
- man gellie mah laavenjasside buektiehtin nasjovnale jïh dov learohkedåehkesne (geervevoete)
- mejtie faagide dah laavenjassh pryövenassine lohkemisnie jïh ryöknemisnie maehtieh gårresovvedh
- maam hammojde laavenjassh utnieh
- dov learohkedåehkien illedahkh, viertiestamme nasjovnale daltesinie
- annjebodts poengeraasth haalvemedaltesidie

Dah illedahkh mejtie åadtjoeh gosse daam dirregem nåhtedh, eah edtjh reektesovvedh, men åtnasovvedh dennie vijriesåbpoe barkosne dov learohkedåehkeste.

Dejnie orre lohkehtæjjabihkedimmine dan aktegs pryövenassese, maahtah lohkedh maam edtjh darjodh *åvtelen*, *gosse* dejtie *darjoeminie* jïh tjirrehtimmien *mænngan*. Daesnie dæjpeles raerieh åadtjoeh guktie datne maahtah illedahkigujmie vijriesåbpoe barkedh.

Bihkedimmine aaj ovnessie raeriestimmieh gaavnh vierhtiej jïh lohkemesaamhti bijre ektiedamme maehtelesvoetide lohkemisnie jïh ryöknemisnie jïh bieline eengelskefaageste mah maehtieh nuhteligis årrodh gaajhkide lohkehtæjjide skuvline.

Guktie pryövenasside nähtadidh barkosne vuarjasjimmine lierehtæmman?

Joekoen njeljie prinsihph mah leah vihkeles gosse vuarjasjimmine lierehtæmman barkeminie. Daah prinsihph aaj vihkeles gosse pryövenassigujmie barkeminie. Dah prinsihph vâaromem utnieh dotkemisnie jîh maahta dejtie ektiedidh daesnie-jîh daelievuarjasjæmman mij lea buerkiestamme ööhpehtimmielaaken mieriedimmesne.

Maahta learohki nuepieh lieredh dâarjedidh jis dah:

- 1) guarkah maam edtjeh lieredh, jîh maam veanhtede dejstie
- 2) bievnesh bâåstede åadtjoeh mah dejtie barkoen kvaliteeten jallh haalvemen bijre soptsestieh
- 3) raerieh åadtjoeh guktie maehtieh jîjtjemse bueriedidh
- 4) leah meatan vaaltasovveme jîjtse lierehtimmiebarkosne, gaskem jeatjah jîjtse barkoem jîh jîjtse evtiedimmiem vuarjasjdih

Learohkh edtjeh guarkedh maam edtjeh lieredh jîh maam dejstie veanhtede

Gosse datne pryövenassigujmie jîh vuarjasjimmine barkh, dle vihkeles learohkh daejrieh mannasinie dah vuarjasjamme sjidtieh, jîh maam dejstie veanhtede. Soptsesth dannasinie learohkigujmie pryövenassen aajkoen bijre, jîh maam dihte möölie. Soptsesth learohkide aajkoe lea illedahkide nåhtadidh juktie vovejnedh gusnie dah tjåadtjoeh, guktie datne maahtah dejtie gukkiebasse viehkiehtidh. Muvhtide learohkide dle pryövenassevuekie maahta ovnohkens årrodh. Soptsesth dannasinie learohkide maam edtjeh darjodh, guktie dah maehtieh jearsoes domtedh. Soptsesth learohkide guktie dah edtjeh vaestiedidh ovnessie laavenjassesåarhtide, maam edtjeh darjodh jis eah aktem laavenjassesem guarkh, jîh man gukiem dah åadtjoeh pryövenassine giehtelidh. Soptsesth learohkide dah maehtieh laavenjassh åadtjodh mejtie eah buektehth vaestiedidh. Nåhtedh maaje vuesiehtimmielaavenjasside Ööhpehtimmiedirektovraten nedtesæjrosne.

Vedtieh bievnesh jîh raerieh bâåstede geajnoen bijre gukkiebasse

Maahta vuarjasjimmiem nåhtadidh juktie learohkide bievnesh bâåstede vedtedh mah dejtie kvaliteeten bijre barkosne jallh haalvemen

bijre soptsestieh, jïh raerieh guktie dah maehtieh jïjtjemse bueriedidh. Haalveme buerkiestimmieh jïh biävnesch laavenjassi bijre pryövenassesne maehtieh dutnjien aktem guvviem vedtedh mejnie dov learohkh hijvenlaakan berkieh, jïh mejnie tjuerieh vielie barkedh. Maahtah daam biävnesem ektesne vuejnedh dejnie maam datne joe daajrah learohki bijre aarebistie. Maahtah aaj biävnesidie nåhtadidh gosse learohkigujmie jïh eejhtegigujmie govlesadth. Soptsesth eejhtegidie gusnie learohke tjåådtje, guktie dah maehtieh sijjen jïjtse maanan evtiedimmiem fulkesidh jïh dåarjedidh.

Vaeltieh learoehkide meatan

Datne byörh learoehkide meatan vaeltedh gosse pryövenassigujmie vijriesåbpoe barkh. Gosse learoehkide gihth maam dah vienhtieh dah buektiehamme, jïh mejnie dah byöroeh vielie barkedh, dle daate maahta viehkine årrodh guktie dah jïjtse haalvemen bijre ussjededtieh. Mænngan illedahkide vuartasjamme, maahta nuhteligs årrodh baajedh learoehkide meatan årrodh ussjedadtedh sijjen jïjtsh illedahki bijre jïh soejkesjidh maam maehtieh darjodh juktie buerebe sjïdtedh.

Ussjedadtemegyhtjelassh

- Guktie learoehkide ryöjredem pryövenassi åvteli?
- Guktie illedahkide biävnesidie ektedem mejtie manne bååstede vadtam learoehkide jïh eejhtegidie?
- Guktie edtjem vihties raerieh vedtedh dan vijriesåbpoe barkose, våaroemisnie illedahkijste?
- Guktie learoehkide meatan vaaltam barkosne illedahkigujmie?

Laavenjostoe barkoevoelpigujmie vihkielommes maehtelesvoeti bijre

Dah vihkielommes maehtelesvoeth lohkemisnie jïh ryökne misnie leah meatan vaaltasovveme maahtoelmine gaajhkine faagine. Jalhts maehtelesvoeth lea joekehtslaakan tjïertestamme faagine, dle illedahkh sijhtieh sjyöhteheke årrodh *gaajhkide* lohkehtæjjide jïh ij ajve learoehkide nöörjen gielesne jïh matematihkesne. Juktie dejtie vihkielommes maehtelesvoetide nænnoesåbpoe darjodh gaajhkine faagine, dle sæjhta joekoen hijven årrodh jis gaajkh lohkehtæjjah dejnie daltesinie mah pryövenasside tjïrrehtieh, ektesne joekehtieh jïh digkiedieh pryövenasseilledahkide. Gosse pryövenassi illedahki bijre ektesne soptsestieh, dle gaajkh lohkehtæjjah åadtjoeh daejredh maam learohkh hijvenlaakan haalvoeh, jïh mejnie dah byöroeh vielie barkedh dejnie ovmesse faagine.

Soptsesth dov barkoevoelpigujmie

- Mah mijjeh maallh jallh otnjegh illedahkine vuejnebe?
- Mijjen jeatjah biävnesch mah nænnoestieh jallh nåhkehtieh illedahkide?
- Digkiedidie guktie dijjehtieh sijhtede dejtie learoehkide dåarjedidh mah leah guhkene gaskemedtien nuelelen jallh guhkene gaskemedtien bijjelen.
- Maam dov barkoevoelph darjoeh gosse edtjeh sijjen learohkh dåarjedidh?

Vielie biävnesch vuarjasjimmien jïh pryövenassi bijre gaavnh daesnie www.udir.no

Tellefovne 23 30 12 00
www.utdanningsdirektoratet.no